

Міністерство освіти і науки України
Національна академія наук України
Національна академія педагогічних наук України
Національний центр «Мала академія наук України»
Інститут обдарованої дитини НАПН України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Кафедра ЮНЕСКО з наукової освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Український мовно-інформаційний фонд НАН України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
Інститут цифровізації освіти НАПН України
Донецький державний університет внутрішніх справ
Центр українсько-європейського наукового співробітництва
Кафедра професійної та вищої освіти
Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України
Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти
Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України
Комунальний навчальний заклад «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»
Київський інститут бізнесу та технологій
Херсонський політехнічний фаховий коледж Державного університету «Одеська політехніка»
Відокремлений структурний підрозділ «Березівське вище професійне училище
Національного університету «Одеська політехніка»
Державний професійно-технічний навчальний заклад «Криворізький навчально-виробничий центр»
Комунальний заклад «Рішельєвський науковий ліцей»
Криворізький природничо-науковий ліцей
Громадська організація «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»
Громадська організація «Стратегія майбутнього»
Громадська організація «Спілка жінок Кіровоградщини»
Міжнародна благодійна організація «Лідер якості»
Науково-освітній альянс «Зелені навички – актуальні для всіх професій»
Інститут прикладних систем управління НАН України
Кіровоградська Мала академія наук учнівської молоді
Центральноукраїнський науковий ліцей Кіровоградської обласної ради

ІННОВАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ВИКЛИКИ, РЕАЛІЇ, СТРАТЕГІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ВІДКРИТОГО
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ОНЛАЙН-ФОРУМУ
КИЇВ, 25–28 ЛИСТОПАДА 2025 РОКУ

Київ
Національний центр
«Мала академія наук України»
2025

Рецензент:

Г. В. Єльнікова –голова ради громадської організації «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами», доктор педагогічних наук, професор

*Рекомендовано Вченою радою
Національного центру «Мала академія наук України»
(протокол № 7 від 24.11.2025)*

Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії : зб. матеріалів
I-66 VII Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, Київ, 25–28 лист. 2025 / за заг. ред.
І. М. Савченко, В. В. Ємець. Київ, 2025. 344 с.

Матеріали збірника репрезентують тези доповідей учасників VII Всеукраїнського відкритого науково-практичного онлайн-форуму «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії», які присвячені осмисленню теоретичних і методичних принципів забезпечення результативної діяльності закладів освіти; проблем цифровізації освіти, шляхів та засобів формування ефективного віртуального простору для розв'язання актуальних освітніх проблем; питань трансдисциплінарних напрямів наукового мислення; векторів особистісного і професійного розвитку педагога, наукового потенціалу та перспектив впровадження STEM-освіти тощо. Тези доповідей зорієнтовано на узагальнення, систематизацію теоретичних положень, а також на впровадження їх в освітню практику, на використання інноваційних концепцій, застосування експериментальних розробок у процесі наукової та освітньої діяльності.

Матеріали форуму адресовано науковцям, учителям, здобувачам наукових ступенів, студентам, а також усім, хто цікавиться проблемами сучасної освіти в аспекті формування оптимальних умов для успішної самореалізації.

Тези друкуються в авторському оригіналі з незначними редакторськими правками. Відповідальність за зміст та якість поданих матеріалів несуть автори.

УДК [37.013:371.2]:001(082)

Комарницька Н. С. Формування професійної та громадянської стійкості майбутніх кваліфікованих робітників засобами інноваційних виховних технологій в умовах інформаційних викликів	243
Кравченко Г. Ю. Адаптивне управління кафедрою як інструмент збереження якості освіти в кризових умовах	246
Остряньська О. А. Структура і функції електронних інформаційних листів міжнародних подієвих заходів закладів вищої освіти та наукових установ у контексті відкритої науки і освіти	248
Петренко І. В. Демократизація освітнього простору як соціально-психологічна стратегія суспільного розвитку в умовах війни	251
Пир А. І. Значення моделі управління якістю фахової підготовки артистів цирку в умовах адаптивності циркової освіти	254
Полякова Г. А. Адаптивний самоменеджмент науково-педагогічних працівників в умовах вимушеної міграції	257
Наукова панель 9 ДИДАКТИЧНІ СИСТЕМИ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ УПРОВАДЖЕННЯ	261
Денькович Н. А. Практичні методи навчання в системі профільної освіти на уроках технології	261
Дорохін А. О. Кластер як умова впровадження дидактичних систем у підготовку педагогів-будівельників	263
Дудко С. Г. Дидактичні умови формування здоров'язберезувального освітнього середовища старшої профільної школи	266
Копельчак М. П., Якимович Т. Д., Голіяд І. С. Співпраця Львівського освітньо-науково-виробничого кластера у трансформації фахової освіти в умовах воєнних викликів	269

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Махиня Т. А. Трансформація стратегій позиціонування навчальних закладів на ринку освітніх послуг в умовах воєнного стану. *Позиціонування закладів освіти на ринку освітніх послуг в умовах воєнного стану*: Матеріали IV Всеукраїнського науково-методологічного семінару 26 жовтня 2023 р. Київ – Бориспіль : ДЗВО «Університет менеджменту освіти». 2023. С. 81–84.

2. Полякова Г. А. Адаптивність освітнього процесу в системі внутрішнього забезпечення якості у закладі вищої освіти. *Адаптивні процеси в освіті : збірник матеріалів 6-го Всеукраїнського наукового форуму з міжнародною участю*. Харків, Мачулин, 2021. Вип. 3. С. 66–68.

3. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності в Київській муніципальній академії естрадного та циркового мистецтв. *Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтв*. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/polozhennya-pro-systemu-vnutrishnogo-zabezpechennya-yakosti-osvity-v-kmaeczm-2022.pdf> (дата звернення: 13.11.2025)/

Ганна Анатоліївна Полякова,
доцент кафедри педагогіки, іноземної
філології та перекладу Харківського
національного економічного університету
ім. С. Кузнеця, кандидат педагогічних наук,
доцент, м. Харків, anna.polyakova@hneu.net

АДАПТИВНИЙ САМОМЕНЕДЖМЕНТ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ

Система вищої освіти в Україні стикнулася з суттєвими загрозами, викликаними війною, але продовжує функціонувати і розвиватися в складних умовах, адаптуючи освітні процеси до викликів.

Дослідження ЮНЕСКО показало, що після повномасштабного вторгнення відбулося зниження професійних та особистісних показників науковців України. Так публікаційна активність науково-педагогічних працівників у 2022 році знизилася у порівнянні з довоєнним часом (показник 86%) на 25,5% у досвідчених науковців та на 21,6% у молодих дослідників. Але станом на вересень 2024 року цей показник піднявся до 80%, що свідчить про тенденцію відновлення [1, с. 25]. У 2022 році участь українських дослідників в академічних заходах зменшилася порівняно з 2021 роком: на 20% для національних конференцій та на 28% для міжнародних конференцій, але дослідження засвідчило, що у 2023 році ситуація стабілізувалася [1, с. 25].

Відбулися зміни за показниками психічного здоров'я та професійного розвитку науковців. Психічні наслідки війни показали, що: 44,4% (серед 1720

респондентів з 12 областей України) висловили почуття депресії, 6,6% повідомили, що потребують професійної психологічної допомоги [1, с. 52].

Індивідуальна оцінка професійної продуктивності показала, що 74% респондентів оцінюють себе як більш-менш мотивованих, тоді як 26% вказують на відсутність мотивації займатися науковими дослідженнями; 50% респондентів-науковців є продуктивними (40%) або дуже продуктивними (10%), тоді як відповіді інших 50% варіюються від помірно продуктивних (32%) до непродуктивних (15%) та взагалі непродуктивних (3%) [1];

Це дослідження свідчить про динаміку змін у психологічному стані та професійної діяльності під час воєнного стану. Разом з тим демонструє здатність науково-педагогічних працівників адаптуватися до кризових умов, відновлювати власні ресурси для життєтєвності та професійної активності.

Внаслідок активних бойових дій на території України багато науковців державного сектору були змушені змінити як місто проживання, так і місце роботи. До січня 2024 року 12% українських науковців та викладачів університетів були змушені емігрувати або переїхати всередині країни [2]. Вимушена міграція стала для багатьох науково-педагогічних працівників випробуванням і новим досвідом.

Метою роботи є пошук інструментів особистісно-професійної адаптації та науковців та викладачів в умовах вимушеної міграції.

Вимушена міграція – специфічний за своїми ознаками вид міграції, який передбачає переселення людей усередині держави або за її межі з військово-політичних, національних, расових, стихійно-екологічних причин, які несуть загрозу життю людини та вимагають невідкладного прийняття рішення про міграцію [3, с. 114]. Вимушена міграція може бути внутрішньою (переміщення в межах країни) та зовнішньою (переміщення з однієї країни на територію іншої для постійного або тимчасового проживання).

Вимушена міграція впливає на психологічний, соціально-психологічний стан працівника та його професійну роботоздатність, що вимагає складної адаптації. Серед окремих видів адаптації, з якими стикаються переселенці та біженці, виокремлюють: політичну, економічну, соціально-організаційну, трудову, етнічну, релігійну, культурну, інформаційну, освітню, психологічну [4, с. 161].

Одним з ефективних інструментів відтворення ментального здоров'я, емоційного стану, професійної роботоздатності є самоменджмент (як здатність

управляти собою), а в умовах що кардинально змінилися – адаптивний самоменеджмент (як здатність управління собою на адаптаційних засадах).

О. Боднар та М. Шкода розглядають адаптивний самоменеджмент як міждисциплінарну емерджентну систему, що трансформується в інші системи та інтегрує в собі досвід, знання та вміння суміжних з менеджментом наук [5].

Адаптивний самоменеджмент науково-педагогічних працівників в умовах вимушеної міграції базується на інтеграції психології та менеджменту і спрямований на: оновлення цілей життєдіяльності; відтворення та поповнення власних ресурсів (психологічних, соціальних, особистісно-професійних); визначення, добір та розвиток компетентностей, затребуваних у нових умовах (комунікативної/іншомовно-комунікативної, організаційно-діяльнісної, навчальної, інформаційної, цифрової, адаптивної тощо) для подолання вимушених криз, обставин, труднощів і стабілізації особистісно-професійної життєдіяльності в середовищі, що змінилося.

Функції адаптивного самоменеджменту: 1) ситуаційний аналіз середовища, що змінилося, 2) знаходження та оновлення цілей, 3) визначення динамічних пріоритетів (базових - безпеки, фізичного та психічного здоров'я; важливих - родинних, соціальних, трудових, фінансових тощо) та кроків їх досягнення; 4) управління стресом, 5) самомотивація (актуалізація потреб та спонукання до дій щодо їх задоволення), 6) самоактуалізація (розгортання власного потенціалу в новому середовищі), 7) самоосвіта та саморозвиток з актуальних у новій ситуації навичок та компетентностей; 8) саморегуляція (самоорганізація, самоконтроль, самодисципліна); 9) налагодження та розширення комунікацій (соціальних, міжособистісних, професійних).

Таким чином, адаптивний самоменеджмент стає інструментом особистісно-професійної стабілізації та успішної адаптації науково-педагогічних працівників в умовах вимушеної еміграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Mierau J., Rabinovych M, Iashchenko I. 2024. Academia in Ukraine in Times of War: Understanding the Status-Quo, Challenges, and Support Needs. Science at Risk Monitoring Report. URL: https://science-at-risk.org/wp-content/uploads/2025/04/report_ukraine_2024-1.pdf. (дата звернення: 14.11.2025).
2. Analysis of war damage to the Ukrainian science sector and its consequences. UNESCO 2024. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000388803> (дата звернення: 14.11.2025)
3. Міграційні явища та процеси: поняття, методи, факти: довідник. 2-ге вид., доп. і перероб. / за ред. У.Я. Садової. Львів : ІПД ім. М. І. Долишнього НАНУ, 2018. 226 с.

4. Слюсаревський М. М., Блінова О. Є. Психологія міграції. Кіровоград: ТОВ «Імекс ЛТД», 2013. 244 с. URL: https://www.ispp.org.ua/backup_ispp/1423057032.pdf (дата звернення: 14.11.2025).

5. Боднар О. Шкода М. Адаптивний самоменеджмент як чинник забезпечення ефективної діяльності педагогів в умовах змін. Електронне наукове фахове видання «Адаптивне управління: теорія і практика» Серія «Педагогіка». 2024. Випуск 19 (37). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/705> (дата звернення: 14.11.2025).